

**FRANSIZCADAN TÜRKÇEYE YAPILAN ÇEVİRİLERDE KARŞILAŞILAN
GÜÇLÜKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

*DIFFICULTIES ENCOUNTERED IN THE TRANSLATIONS FROM FRENCH TO TURKISH
AND SUGGESTIONS OF SOLUTION*

Dr. Öğr. Üyesi Ziya TOK

Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü ziya-
tok@hotmail.com Kırıkkale/Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada Fransızcadan Türkçeye çeviri sürecinde özellikle çeviri bölümü öğrencilerinin karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada öncelikle çeviri ve çeviri türlerinden genel olarak bahsedildikten sonra, çeviri sürecinde öğrencilerin çoğunlukla karşı karşıya kalabilecekleri güçlükler ve bu güçlüklerden kaynaklanan çeviri hataları örnekler aracılığıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun için çalışmada, çeviri bölümü öğrencilerinin gerek çeviri derslerinde gerekse staj aşamasında çeviri amaçlı kullanabilecekleri farklı metin türlerinden alınan tümce örnekleri ve bu tümcelerin çevirilerinde oluşabilecek hata örneklerine yer verilmiştir. Daha sonra söz konusu metin türlerinde çeviri hatalarına yola açabilecek olan güçlükler ve bu güçlüklerden kaynaklanabilecek olan çeviri sorunlarına bazı öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Böylelikle bu çalışmayla hem çeviri bölümü öğrencilerine hem de çeviri alanında yapılan çalışmalara katkı sağlanması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri Süreci, çeviri türleri, çeviri sorunları, çeviri hataları.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the difficulties encountered by the students of the translation department especially in the process of translation from French to Turkish. After discussing the translation and translation types in general, the difficulties that students often encounter during the translation process and the translation mistakes resulting from these difficulties have been tried to be revealed through examples. To this end, examples of sentences taken from different types of texts that translation students can use in translation lessons or internship stages, and examples of mistakes that may occur in translating these sentences. Later on, we tried to present some suggestions on the difficulties that could lead to translation mistakes in these types of texts and on the translation problems that might arise from these difficulties. Thus, it is hoped that this study will contribute both to the students of the translation department and to the work done in the field of translation.

Key Words: Translation process, translation types, translation problems, translation mistakes

1. GİRİŞ

Çeviri, aydınlanma dönemlerinin başlangıcı sayılan, insanın kendi dünyası dışındakileri tanmasına yardımcı olan, değişik toplum ve ulusların birçok alanda ve birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayan, bir süreç olarak tanımlanır ve bu özellikleriyle de sadece dilbilimsel bir eylem olmaktan çok uzaktır. Bu tanımdan hareketle çevirinin diğer tüm alanlarla az ya da çok etkileşim içinde olduğunu söylemek yanlış olmaz. Çevirinin tarihine bir göz atmak gerekirse; “çeviri”, “çevirmen”, çeviribilim” gibi kavramlarının 20. yüzyılda kendi niteliğine kavuşmuş olmasına rağmen, çeviri etkinliğinin insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir. (Eruz, 2003:17) Bu bağlamda, yazının icadından önce çevirinin sözlü olarak devam ettiği sanılmaktadır.

Çevirinin tanımından ve tarihinden kısaca bahsedilmesindeki amaç, “çeviri nedir” sorusuna verilecek yanıt ve bu yanıtın gerektirdiği niteliklerin çeviri sürecinde yardımcı olacağı düşünülmesidir. Gerçekten bu soruya verilen yanıt çeviride nelerle karşılaşılacağı, bu süreçte nelerin dikkate alınması gerektiği ve bu süreçte nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiği konusunda ipuçları verebilir.

Fransızca çeviri sürecine girmeden önce, çeviri türlerinden ve metin türlerinden biraz bahsedilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir. Çünkü çevrilecek metnin türü ile bu çeviri için uygulanacak çeviri yöntemi arasında sıkı bir bağ söz konusudur. Başka bir deyişle, çevrilecek metnin türüne göre çeviri yöntemi uygulanır. “Metnin türüne göre, kaynak dilde yansıttığı geleneklerin, hangilerinin çeviri diline aktarılmaya değer, hangilerinin aktarılması gereksiz olduğu buna göre belirlenir” (Göktürk, 2006:35). Zira bazı durumlarda kaynak metindeki her öğenin erek dile aktarılması gerekmeyebilir.

2. ÇALIŞMANIN AMACI

Çeviri eğitiminde çeviri öğrencilerinin kaynak dilden erek dile çeviri yaparken karşılaşılabilecekleri güçlüklerin ve bu güçlüklerden doğabilecek hataların en aza indirilerek mezun olduklarında iyi düzeyde çeviri yapabilecek seviyeye ulaşmaları oldukça önemlidir. Çeviri derslerinde kullanılan metinlerin çevirmenlik mesleğinde

3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma betimsel bir çalışmadır ve çalışmada çeviri derslerinde kullanılabilir olan metin türlerinin incelenmesi yoluyla çeviri örneklerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda, çeviri derslerinde öğrencilerle yapılan çevirilerden hareketle, önemli olduğu düşünülen kaynak metin cümlelerinin ve bu cümlelerin erek dile olası çevirilerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çeviriler yer yer öğrencilerin yapmış olduğu örneklerden oluşmaktadır.

4. ÇEVİRİ TÜRLERİ

Çeviri türleri konusunda, tarihte ilk çeviri kuramcıları olarak kabul edilen Cicero ve Horatius “sözcüğü sözcüğüne” ya da “sadık” çeviri ve “anlama göre” ya da “açıklama” olmak üzere iki türün olduğunu ortaya koymuşlardır.

4.1. Sözcüğü sözcüğüne çeviri

Sözcüğü sözcüğüne çeviri ya da diğer bir deyişle sadık çeviri, kaynak metnin biçimsel özelliklerinin elden geldiğince değiştirilmeden aktarılmasıdır. Bu yöntem genellikle eski dönemlerde çevirinin kutsal metinlerde anlam bozulmasına yol açmaması amacıyla kullanılmıştır. Sözcüğü sözcüğüne çeviri yöntemi “erek metnin gerektirdiği sözdizimsel sıralamayı bir kenara atıp, kelimelerin kaynak metnin sözdizimsel sıralamasını değiştirmeden sadece biçimbirimlerden yola çıkarak aktarmaktır” (Yazıcı, 2005:33). Buradan da anlaşılacağı üzere, çevirmen bu durumda sadece sözcükleri dikkate alacaktır. Sözcüğü sözcüğüne çeviri olarak adlandırılan bu çeviri türü kaynak dili olduğu gibi erek dile aktarmaktan ibaret olduğu için, çevirinin yeteri kadar anlaşılır ve etkin olması açısından çok fazla geçerli değildir. Zira sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmak çoğu zaman erek dilde anlaşılması zor ya da imkansız bir metnin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir.

4.2. Anlam çevirisi

Yorumlu çeviri ya da serbest çeviri de denilen anlam çevirisi ise, kaynak metnin biçimsel, anlamsal ve sözdizimsel özelliklerinin hedef dildeki yapıya uydurulmasıdır. Günümüz çeviribilim anlayışında anlama göre çeviri çoğunlukla kaynak metnin, kaynak ekin bağlamında doğru bir biçimde yorumlanarak, erek ekinde çeviriye yansıtılmasıdır (Yazıcı, 2005:33). Burada söz konusu olan şey, kaynak dildeki bir metni çevirirken yabancı olanın anlaşılması ve ortaya çıkan erek dil kültürüne uyarlanarak çevrilmesidir.

Bunların dışında, bu konuya çeviride izlenecek yollar açısından bakılacak olursa, bunun için bazı çeviri stratejilerinin olduğunu da belirtmek gerekir. Bu doğrultuda, çeviri stratejilerine de kısaca değinmek yerinde olacaktır.

5. ÇEVİRİ STRATEJİLERİ

Çeviri stratejisi, çevirmenin bir çeviri yaparken izleyeceği yol ya da planlamaları içeren bir gidişi ifade eder. Başka bir deyişle, çeviri stratejisi ifadesinin, çevirmen kaynak dilden erek dile çevireceği bir metni çevirmeden önce, bu çeviri sürecindeki yaklaşımları, aktarım esnasında izleyeceği yöntemleri ve çeviri boyunca alacağı kararları içerdiği söylenebilir. Bu konuda, Cicero ve Horatius’un ortaya koymuş olduğu çeviri türleri doğrultusunda, Vinay ve Darbelnet de “doğrudan” ve “dolaylı” çeviri şeklinde iki tür çeviri

stratejisi önermiş ve buna bağlı olarak “işlemler” şeklinde adlandırdıkları ödünç alma, öykünme, dönüştürüm, gibi birtakım çeviri stratejisi belirlemişlerdir.

6. METİN TÜRLERİ

Her metin, yazılış amacı ve biçimsel özellikleri doğrultusunda birtakım özellikler taşır. Okuyucunun metnin türü hakkında bilgi sahibi olması, o okuyucunun metni daha iyi anlamasına yardımcı olur. Bir metnin türünün bilinmesi, o metnin okunmasında ve içeriğinin daha iyi anlaşılması konusunda yardımcı olur. 19. yüzyıl alman düşünürü tanrıbilimci Friedrich Schleiermacher metinleri genel olarak iki öbekte toplar: bir yanda sanat metinleriyle bilimsel metinler, öte yanda gündelik iş yaşamını ilgilendiren metinler(Göktürk, 1986:15). Çok genel olan bu sınıflandırmanın yanı sıra, metin türlerini daha ayrıntılı bir şekilde sınıflandırmak da mümkündür. Nitekim GÜNAY metin türlerini şöyle sınıflandırır:

“Anlatı türü metinler: Roman, kısa öykü, anı, yaşanan olaylarla ilgili belgesel anlatımlar

Şiirsel metinler: Mani, koşuk, manzume, şiir, serbest şiir, şarkı, destan

Söyleşimsel metinler: Tiyatro anlatımı, fotoroman, çizgi film, altyazılı filmler

Basın metinleri: Röportaj, bildirge, görüşme, haber yorumu, köşe yazısı, gazete, dergi ya da diğer basının yönetimince yapılan açıklamalar, yorumlar

Özel bilgilendirici metinler: bilimsel dergilerdeki makaleler, bilimsel kitaplar

İşlevsel metinler: Kullanma kılavuzu, uyarıcı notlar, resmi işlerde kullanılan değişik hazır matbu belgeler.

Öğretici metinler: Ders kitapları, ders fotokopileri

Çözümleme ile ilgili metinler: İncelemeler, denemeler, araştırma metinleri

Mesleki metinler: Rapor, tanıtım yazısı, mahkeme tutanağı, polis kaydı, bilgilendirici yazılar, bir kurumda gelen yazıların okunduğunu belirten imza sirküleri, kurum içi yazışmalar ve bilgilendirici notlar

Haberleşme metinleri: Aile bireyleri arasındaki mektuplar, arkadaş mektupları, resmi yazışmalar, mesleki yazışmalar

Uyarıcı yazılar, panolar, pankartlar,

Afişler, el ilanları.” (Günay, 2003:192)

Bu tanım ve sınıflandırmalardan hareketle, Fransızcadan Türkçeye yapılan çevirilerde özellikle çeviri bölümü öğrencilerinin karşılaşılabileceği sorunların arasında, çevrilecek metnin türünün tam olarak belirlenememesi önemli bir yer tutar. Yukarıda da ifade edildiği gibi, metin türünün belirlenmesinin okuyucuya önemli bir kolaylık sağlayacaktır. Aynı durum çevirmen için de geçerlidir. Başka bir deyişle, çevirmenin ya da çeviri öğrencisinin metnin türü hakkında bilgi sahibi olması, metnin erek dile çevirisi bağlamında kolaylık sağlar. Bir metni çevirmeye başlamadan önce o metnin türünün belirlenmesi gerekir. Çünkü metnin hangi amaçla ve hangi erek kitleye yönelik olarak çevrileceği çeviri sürecinde çevirmenin karar almasını etkileyecektir. Örneğin çok eski dönemlerde yazılmış olan v erek kitlenin aşına olmadığı bir dil kullanımı ya da kültürel öge içeren bir romanın çevirisi esnasında çevirmenin buna göre bir çeviri stratejisi benimsemesi gerekecektir.

Kaynak metnin çözümlenmesi esnasında, metinde geçen bilinmeyen kelimeler sözlükten aranırken, kelimenin o metin türündeki kullanımına bakılması doğru çeviri yapma konusunda son derece önemlidir. Yabancı dil sözlüklerinde genellikle bir kelimenin anlamı verilirken, o kelimenin anlamı veya varsa birkaç anlamı numaralandırılarak verilir. Bazen bu anlamlardan bazılarının karşısında parantez içinde kelimenin o anlamının hangi alanda kullanıldığı da verilmektedir. Bu özellik aslında daha çok alan terimleri sözlüklerinde yaygın olmakla birlikte, genel amaçlı sözlüklerde de çoğu zaman yer almaktadır. Örneğin, Fransızca *delaissier* kelimesinin Fransızcadan Türkçeye (Saraç, 2002:391) bir sözlükte üç anlamının olduğu, birinci anlamının yüzüstü bırakmak, ikinci anlamının bırakmak ve üçüncü anlamının ise –den vazgeçmek olduğu verilir, ayrıca üçüncü anlamının hemen başında italik yazı ile huk. kısaltması yer alır. Buradan bu kelimenin hukuk dilinde –den vazgeçmek anlamına geldiği anlaşılmaktadır.

Başka bir örnek olarak, yine aynı sözlükte geçen *la laisse* kelimesi verilebilir. Bu kelimenin birinci anlamı köpek bağı, tasmadır. Dördüncü anlamının önünde italik yazı ile çoğr. kısaltması yer almaktadır ve denizin her kabarma ve inmesinde bıraktığı toprak anlamına geliyor. Bu noktada, özel bilgilendirici metinler türünde bir coğrafya kitabının Fransızcadan Türkçeye çevirisi yapılırken, metin içinde geçen *la laisse* kelimesinin

anlamı eğer sözlükteki ilk anlamıyla çevrilecek olursa, coğrafya kitabında “köpek tasma” ifadesinin bir çeviri sorunu ortaya çıkaracağı açıktır. Bu yüzden, bu kelimenin ilgili alanda kullanılan anlamının araştırılması ve uygun bir biçimde çeviride kullanılması bu sorunu ortadan kaldıracaktır.

Çeviri bölümü öğrencilerinin karşılaşabileceği güçlükler genel olarak şu şekilde özetlenebilir:

7. ÇEVİRİ SÜRECİNDEKİ GÜÇLÜKLER

Çeviri sürecinde metnin çözümlenmesi aşamasında gerek dilbilgisi gerekse kültürle ilgili konular açısından bir takım güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlükler de çeviri hatalarını beraberinde getirmektedir.

7.1. Dilbilgisiyle İlgili Etkenler

Çeviri sürecinde hatalı çeviri yapılmasına yol açabilecek etkenlerden birisi çeviri öğrencisinin kaynak dili ve erek dili yeteri kadar bilmemesidir. Yabancı dili eksik öğrenmenin yanı sıra anadili de tam olarak bilmemek çeviri yaparken karşılaşılan sorunlar arasında yer alır. Zira anlatım bozukluğu ve dilbilgisi düzeyindeki hataların yanı sıra anlam düzeyindeki hatalar da genellikle bu tür dilbilgisel sorundan kaynaklanmaktadır. Burada çevirmen ya da öğrenci, kendi dilinde sözdizimi, anlatım bozuklukları ve dilbilgisi kurallarını yeterince iyi bilmiyorsa çeviride hata yapması kaçınılmazdır. Bu nedenle çevirmenin çeviri yapmak için öncelikle her iki dilin de gerek sözdizimi, gerek dilbilgisi gerekse anlam bilgisi konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olması gerekir.

7.1.1. Dil Kullanımı

Burada çevirmenin anadile yeterince hakim olması yani anadilinde yetkin olması durumu söz konusudur. Örneğin, ekonomi alanındaki bir metinde yer alan « *l'entreprise affiche des performances remarquables* » cümlesinin erek dile çevirisinde bu cümledeki Fransızca “afficher” ve “performance” sözcüklerinin sesletim olarak Türkçede “afiş” ve “performans” olarak aynen kullanılıyor olmasından dolayı, çeviri öğrencisi de bu sözcükleri bu şekilde alarak çevirmeyi tercih edebilir. Oysa burada bu sözcükler için Türkçe karşılıkların verilmesi daha doğru bir çevirinin yapılması anlamına gelecektir. Örneğin “afficher” sözcüğü için ortaya koymak, göstermek, açıklamak gibi karşılıklar verilebilir. Yine “performance” sözcüğü için de “çalışma” karşılığı verilebilir. Nitekim incelenen bir staj ödevinde çeviri bölümü öğrencisi bu cümleyi “*şirket dikkate değer performanslarını açıklamıştır*” şeklinde çevirmiştir. Bu çeviride aslında sözcüğün doğru karşılığının kullanımıyla ilgili olan hatanın dışında iki hatadan daha söz etmek mümkündür. Birincisi kaynak cümledeki zamanı ile erek cümledeki zamanında bir uyumsuzluk söz konusudur. Kaynak dildeki cümledeki zaman kipi Fransızca geniş ve şimdiki zaman kiplerine karşılık gelen “présent”dir. Oysa öğrenci bu zaman kipini dikkate almadan kaynak dildeki cümleyi erek dile geçmiş zaman kipinde (fr. passé composé) çevirmiştir. İkincisi kaynak metinde yer alan “*des performances remarquables*” ifadesinin çevirisine “-nı” sahiplik eki ilave ederek kaynak metinde yer almayan bir ekleme söz konusudur. Bu örnekteki kaynak metin cümlesinin Türkçeye “*şirket dikkate değer çalışmaları açıklıyor*” şeklinde olabilir.

7.1.2. Anlatım bozukluğu

Anlatım bozukluğu da yine çeviri sürecinde bir öğrencinin sık yapabileceği hatalar arasında yer almaktadır. Örnek olarak, öğrenci aynı kaynak metin içinde geçen; « *générant une croissance rapide du chiffre d'affaires et des emplois* » ifadesini, erek dile “*istihdam ve cironun hızlı artışına neden olarak*” şeklinde çevirmiştir. Neden olmak eylemi çoğunlukla olumsuz bir duruma yol açmak anlamında tercih edilen bir eylemdir. Oysa burada da görüldüğü gibi istihdam ve cironun artması olumlu bir durumu ifade ettiği için, neden olmak eylemi yanlış anlamda kullanılmıştır. Bu cümledeki Türkçeye doğru çevirisi, “*istihdam ve cironun hızlı artışını sağlayarak*” şeklinde olabilir.

7.1.3. Anlam Belirsizliği

Anlam belirsizliği, çevrilecek metinde geçen bir ifadenin veya cümledeki tamamının anlaşılabilmesi sonucu ortaya çıkan bir başka çeviri sorunudur. Bu tür sorunlar genellikle, bileşik cümle şeklinde nitelendirilen ve çoğunlukla karmaşık bir sözdizimsel yapı içeren cümlelerin çevirisinde sık karşılaşılan bir durumdur. Ancak nadiren de olsa basit sözdizimsel bir yapıya sahip olan cümlelerde de bu gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Öğrenci bileşik cümle içerisinde geçen bazı yapıların ve söz öbeklerinin anlamlarını bulmada ve Fransızcanın sözdizimi dikkate alındığında, kaynak metindeki cümledeki öğelerinin konumu, görevi ve ait oldukları birimleri tespit etmede güçlüklerle karşılaşabilir. Bu güçlüklerin neticesinde çoğunlukla cümleye ya yanlış bir anlam vermekte ya da çeviri cümleyi erek dilde kitlesinin kolaylıkla anlayamayacağı karmaşık bir sözdizimi yapısında çevirmektedir. Buna şu örneği verebiliriz:

« En plus de sa taille (chiffre d'affaires annuel de 200 milliards d'euro, plus de 177.000 entreprises, principalement des PME, implanté dans les 15 pays membres), le secteur joue un rôle prépondérant dans certaines régions de l'UE – et encore plus marqué dans les futurs Etats membres.

“200 milyar Euro'luk yıllık cirosu, özellikle PME olmak üzere on beş üye ülkede yer alan 177.000'den fazla şirketleriyle geniş yer tutan sektör, bundan başka, Avrupa birliğinin belli bölgelerinde üstün bir rol oynamakla kalmayıp gelecekteki üye devletlerde de daha belirgin bir görev konumundadır.”

Örnekte de görüldüğü gibi, bu cümlede çeviri öğrencisi kaynak metindeki bazı kalıpları tam olarak anlamlandıramamış ve bazı kelimelere doğru anlamını verememiştir. Dolayısıyla hatalı bir çeviri ortaya çıkmıştır. Bu tür güçlükler için çözüm önerisi olarak, öncelikle kaynak metni çeviri kuramları bağlamında ele alarak önce çözümlenme, daha sonra analiz ve son olarak erek dilde yeniden oluşturma aşamalarından geçerek çevirmeye çalışmak daha yararlı olacaktır. Bunun için öncelikle kaynak cümlelerin öğelerini belirleyerek hangi sözcüğün cümlede hangi görevde bulunduğunu saptamak gerekir. Daha sonra bu saptamalardan hareketle, sözcüklerin edatlarını dikkate alarak bağlantı noktalarını belirlemek yerinde olur. Bu işlemlerin ardından çözümlenme aşamasında kaynak metindeki sözcüklerin doğru anlamlarının saptanması ve buna göre son aşamada kaynak metnin erek dilde yeniden oluşturulması sağlanabilir.

7.1.4. Sözdizimsel Bağlam

Anlam belirsizliği nedeniyle çeviri hatasına yol açan bir diğer sorun ise kaynak metnin erek dile karmaşık bir sözdizimi biçiminde aktarılması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Örneğin, çeviri öğrencisi kaynak metinde yer alan « *Le bieme programme-cadre pour la recherche et le développement adopté à la fin de 2002...* » cümlesini erek dile “2002 sonunda kabul edilen araştırma ve gelişim **altıncı** çerçeve programı...” şeklinde aktarmıştır. Burada erek dilde cümlelerin sözdiziminde bir yanlışlık yapıldığı görülmektedir. Bu tür güçlüklerin aşılması için de yine kaynak metindeki öğelerin konum ve görevlerinin doğru saptanması yararlı olacaktır.

Sözdizimle ilgili güçlüklerden kaynaklanabilecek çeviri hataları bazen kaynak dildeki bir cümlede bulunan sıralı öğelerin erek dile aynı sıra gözetilerek aktarıl(ma)mamasından ortaya çıkabilir. Örneğin, “*Le texte définitif sera créé graduellement, en passant par une série de versions différentes comportant des amendements et modifications plus ou moins profonds.* » cümlesinde sıralı olarak verilen « *amendements* » ve « *modifications* » sözcüklerinin anlam bakımından her ne kadar belirgin bir farklılık içermese de erek dile aynı sıra gözetilerek çevrilmesi daha uygun olacaktır. Bu örnekte her iki sözcük de benzer anlam taşıdığından sıralamanın erek dile olduğu gibi aktarılması ya da yerlerinin değiştirilmesi ciddi bir anlam sorunu ortaya çıkarmayabilir ancak bu durumun her zaman geçerli olduğu söylenemez. Örneğin, “*Ce sont ces symboles qui permettent la reconnaissance et la mise en correspondance des segments sources et cibles.* » cümlesinde sıralı bir biçimde yer alan “*la reconnaissance et la mise en correspondance*” ve “*des segments sources et cibles*” ifadelerinde anlamsal bir ardılık söz konusu olduğu için, buradaki öğelerin erek dile kaynak metindeki sıraya dikkat edilmeksizin aktarılması anlam bulanıklığına yol açacaktır. Bu çeviri hatasının önlenmesi için kaynak metindeki sıralı ifadelerin erek dile aynı sırayla aktarılması oldukça önemli bir konudur.

7.2. Kültürel Öğelerin Çevirisi

Çeviri bölümü öğrencilerinin en çok sorun yaşadığı konulardan birisi de çeviride kültürel öğelerin kaynak dilden erek dile aktarılmasıdır. Daha önce de belirtildiği gibi, çevrilecek bir cümlede geçen kelimelerin sözlükten birinci anlamları bulunarak erek metne konulması cümlelerin erek dildeki anlamının tam olarak karşılığını bulamamasına yol açabilir. Bunun dışında, özellikle kültürel öğelerle ilgili sözcüklerin ve terimlerin bazen genel amaçlı sözlüklerde yer almayabilir. Bu durumda kaynak metinde geçen kültürel bir ifadenin erek dilde doğru karşılığını verilebilmesi için sözlük dışında diğer araştırma kaynaklarına da başvurulması yararlı olacaktır. Özellikle deyimler ya da atasözleri gibi bir toplumun kültürünü doğrudan yansıtan öğelerin erek dile aktarımı konusunda bu tür çeviri güçlüklerinin ortaya çıkması olasıdır. Bunun için örneğin Türkçedeki “yerin kulağı vardır” atasözünü sözcüğü sözcüğüne bir yöntem benimseyerek Fransızcaya “*le lieu a des oreilles*” biçiminde çevirmek erek dil kitlesi için net bir anlam taşımayacaktır. Zira Fransızcadaki bu ifadenin karşılığı olarak “*les murs ont des oreilles*” şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Aynı şekilde Fransızcadaki bu ifadeyi kültürel boyutuna bakılmaksızın Türkçeye “*duvarların kulağı vardır*” şeklinde çevrilmesi anlamsal sorunlara yol açabilecektir. Bu nedenle, çeviri sürecinde kültürel bir öğenin kaynak dilden erek dile aktarılması söz konusu olduğunda öncelikle o öğeye ilgili bir araştırma yaparak bilgi edinmek ve ona göre erek dilde bir karşılık vermek daha doğru bir çevirinin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

7.3. Çeviride Süre Kullanımı

Çeviri süresiyle ilgili olarak, gerek profesyonel çevirmenlik mesleğinde gerekse çeviri eğitiminde kısıtlı bir sürenin söz konusu olduğunu söylemek yanlış olmaz. Zira bir çevirmene verilen çeviri işinin çoğunlukla kısa bir süresi vardır ve o çeviri işinin bu süreden önce bitirilmesi istenir. Benzer şekilde, çeviri eğitiminde de öğrencilere gerek derslerde gerekse sınavlarda çeviri için verilen süre kısıtlıdır. Çünkü mezun olduklarında karşılaştıkları durum çok farklı olmayacağından, öğrencilerin çeviride kısıtlı süre kavramını eğitimleri içerisinde öğrenmeleri oldukça önemlidir. Ancak bu sürenin kısıtlı olması öğrencilerin sağlıklı bir çeviri yapmasını olumsuz yönde etkileyebilmekte ve zaman zaman çeviride hataların yapılmasına yol açabilmektedir. Çeviri işlemi gerçekleştirilirken öğrencinin kafasında sürekli olarak çeviriyi zamanında yetiştirip yetiştiremeyeceği kaygısı yer alacağından, öğrenci kendisini çeviriye tam olarak verememekte ve bu odaklanma sorununu beraberinde getirdiği için kimi zaman çok basit hatalar yapabilmektedir. Bu güçlük daha çok çeviri sınavlarında ortaya çıkmaktadır. Örneğin, sınav esnasında sürekli zamanın bitimine odaklanmış bir öğrenci, Amerika Birleşik Devletleri'nin Fransızcası olan « *les Etats-Unis* » kelimesini o anın vermiş olduğu kaygı ve stresten dolayı, Türkçeye “Birleşik Devletler” ya da “Birleşmiş Milletler” olarak çevirebilir. Nitekim çeviri öğrencisi bu sözcüğü “Birleşmiş Milletler” olarak çevirmiştir. Bu çeviri hatasının Amerika'nın Irak'a karşı başlatmış olduğu savaşı konu alan bir metnin çevirisinde yapıldığı düşünüldüğünde, Irak'a savaş açanın ABD yerine BM olarak çevrilmesi basit olmakla beraber ilginç bir o kadar ciddi boyutları olabilecek bir çeviri hatasına yol açmıştır.

8. SONUÇ

İşlevi ve içeriğiyle basit bir süreç olmaktan çok öte bir işlem olan çeviri sürecinde her zaman güçlüklerle karşılaşılması olasıdır. Ancak bu süreçte en başından itibaren sınırlar ve yöntem doğru bir şekilde belirlendiği takdirde, ortaya çıkabilecek olan güçlüklerin çözümü daha kolay olacaktır. Sağlıklı bir çeviri yapmak için, öncelikle çevirinin türü, amacı, içeriği ve yöntemi gibi bazı önemli konular iyi belirlenmelidir. Çeviri sürecinde karşılaşılan güçlükler bu konuda farklı yöntemlere yönelme fırsatı sağlamakta ve yeni açılımlar geliştirmemize olanak vermektedir. Gerçekten de karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve bu sorunların kaynağının araştırılması çözüm bulmada oldukça etkin bir yöntemdir. Bu nedenle, bu çalışmada çevirinin tanımı ve kapsamından hareketle, bu süreçte karşılaşılan sorunlar bir özet niteliğinde ortaya konmuş ve bu sorunların kaynağına inerek çözüm yolları aranmıştır. Elbette çeviri sürecinde karşılaşılan güçlükleri ve bu güçlüklerden doğabilecek olan hataları bu çalışmanın sınırlarıyla kısıtlamak mümkün değildir. Zira çeviri süreci bu çalışmanın kapsamını aşacak nitelikte ve baştan sona bir dizi yöntem ve stratejileri içinde barındırmaktadır. Bu da doğal olarak bu süreçte ortaya çıkabilecek güçlüklerin ve beraberinde oluşabilecek çeviri hatalarının boyutunu daha da büyük olabileceği anlamını taşımaktadır. Bu çalışmada bu anlamda sadece çeviri sürecinde ortaya çıkabilecek genel anlamdaki güçlüklerle ve bunların sonucunda oluşabilecek hatalara kısaca yer verilmiştir. Buradan hareketle, çeviri sürecinde gerek metin türünden gerekse çevirmenin niteliklerinden kaynaklı sorunlar ve güçlüklerin olabileceğini söylemek yerinde olur. Bu güçlüklerin aşılabilmesi için de çevirmenin hem ana dilini hem de erek dili çok iyi bilmesinin yanı sıra çeviri kuramları konusunda da yeterli bilgiye sahip olmasının gerekli olduğu bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- Bozbeyoğlu, S. (2003). Manuel de Traductologie, Kebikeç Yayınları, İstanbul
- Eruz, S. (2003). Çeviriden çeviribilime, Multilingual, İstanbul
- Günay, D. (2003). Metin Bilgisi, Multilingual, İstanbul
- Göktürk, A. (2006). Çeviri: Dillerin Dili, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- İşcen, İ. (2002). Çevrim Kuramı, Seçkin Yayınları, Ankara
- Mounin, G. (1963). Les Problèmes Théoriques de la Traduction, Gallimard, Fransa
- Saraç, T. (2002). Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük, Adam yayınları, İstanbul
- Sığırcı, İ. (2014). Fransızcada Tümce Kuruluş Biçimleri Çeviri Yöntemleri, Seçkin Yayınları, Ankara
- TDK Sözlüğü
- Yalçın, P. (2015). Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulama, Grafiker yayınları, Ankara.
- Yazıcı, M. (2004). Çeviri Etkinliği, Multilingual, İstanbul
- Yazıcı, M. (2005). Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları, Multilingual, İstanbul